

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

A lapot szellemi és anyagi tekintetben illető mindennemű póstai küldemény, a hirdetések szövege és ára, valamint az esetleges reklamáció is a lap tulajdonosához: Noszkó István lelkészhez Rákoskeresztra Pest megye) küldendő. ☒ ☒	SZERKESZTIK:		Megjelenik hetenként egy iven A lap ára: Egész évre 12 K Félévre 6 K Negyedévre 3 K Egyes szám ára 40 f Hirdetések és pályázatok ára: Egész oldal 40 K Állando hirdetések megegyezés szerint
	RAFFAY SÁNDOR budapesti lelkész.	NOSZKÓ ISTVÁN rákoskereszturi lelkész.	
	FŐMUNKATÁRSÁK:		
SCHOLTZ ÖDÖN ágtalvi esperes-lelkész.	BLATNICZKY PÁL cinkotai lelkész.		
GÖMÖRY JÁNOS eperjesi főgym. igazgató.	ALEXY LAJOS czeglédi nyug. ig. tanító.		

TARTALOMJEGYZÉK: VEZÉRCIKK: **Viszhang a katolikus nagygyűlés megnyitójára.** Zsilinszky Mihály.
Cikkek: **A zsinati javaslat bírálata.** Dr. Mikler Károly. — **Vallomások, buzdítások.** Sipos András. — **Belélet.** — **Pályázatok és hirdetések.**

Viszhang

a katolikus nagygyűlés megnyitójára.

Gr. Zichy János, volt vallás- és közoktatásügyi miniszter és most az országos kath. szövetség elnöke; az 1913-dik évi XII-diki kath. nagygyűlést megnyitó beszédében azon általános veszedelemre figyelmeztet bennünket, mely a kereszténységet az internationalis hitetlenek részéről fenyegeti. E mellett azon hideg keresztényekről is megemlékezik, akik legfeljebb szigorú kritikájukkal illetik a katholicizmust; de annak önzetlen és nemes törekvéseit nem méltányolják. Szól azokhoz, akik fagyasztó mosolyukkal dermesztően hatnak a verőfényes lelkek működésére; kik rideg kritikájukkal csak ártanak, mivel lejokozzák a lelkesedést s megnehezítik az arany közep-
uton haladni akaróknak tevékenységét.

Ezen beszédből kiváló figyelmet érdemelnek azok a szavak, melyekkel a pozitív hitű protestánsokat *közös munkára hívja fel*. Elismeri, hogy a kereszténységnek *egységes erőre van szüksége*. Azt is kívánja, hogy önvédelmi szempontból még az *állami életben* is együtt kellene dolgoznunk. Hitrokonait óvja a türelmetlenségtől és felhívja, hogy a felekezeti érdekeket *közösen* ápolják a protestánsokkal. Igaz, hogy a protestánsokat hizelgőleg úgy tünteti fel, mint

akik felekezeti érdekeiket mindenütt, tehát az állami élet terén, a parlamentben, a magánéletben, a társadalomban, a községi és megyei gyűléseken, az iskolában és tüzhelyeken, sőt a sajtóban is hiven szolgálják. De ezt nem szabad szószerint érteni; mert bizony nálunk is sok a baj és kevés az öntudatos törekvés. A jó akaratú elismerést csak olyan dícséretnek kell vennünk, mellyel csak saját hivatást akarja nagyobb tevékenységre buzdítani.

Mi megfordítva úgy látjuk a helyzetet, hogy a protestánsok nem képesek saját vallásfelekezeti jogukat érvényesíteni, mivel *nem tudnak összetartani*. Ahány felekezetük, ahány egyházkerületük és gyülekezetük van, annyifelé huznak szét. Ez azt mutatja, hogy nem veszik észre a veszedelmet, mely őket és általában a pozitív vallásuk ügyét fenyegeti. Nem veszik észre milyen rombolást visz végbe hivatásuk között az atheisták és materialisták, a nihilisták és szélső socialisták lármája. Az a régi testvéri érzület, mely a múlt századokban a két fő protestáns vallásfelekezet között, sőt ezek és az unitáriusok között is fennállott, ma erősen megfogyatkozott. Mintha teljesen kialudt volna a *rokoni* szeretetnek az a melegsége, mely a régi századokban, az üldözések korában összetartotta őket. Ebben áll a protestáns felekezeteknek

gyengesége. Pedig, ha valaha, most volna nagy szükségünk az összetartásra és együtt működésre; mert csak így lehetne az 1848. XX. törvénycikknek érvényt szerezni és a még sok tekintetben ma is kiváltságos helyzetet fentartó kath. testvéreket is a jog, törvény és igazság érvényesítésének útjára vezetni.

Amíg a r. kath. egyház ragaszkodik régi kiváltságaihoz és előjogaihoz, addig nem lehetséges az az összetartás, az a testvériség és őszinte összetartás, melyet gr. Zichyvel mi is óhajtánánk létrehozni. Csak a teljes, és minden hátgondolat nélküli őszinteség; csak a közös vallás-erkölcsi érdekeknek őszinte ápolása vezethet azon diadalhoz, melyet némely felvilágosodottabb kath. testvéreink hangoztatnak; de megfoghatatlan módon a valóságban megvalósítani nem igyekeznek. Mi is érezzük, és gr. Zichy Jánossal egyetértve hangoztatjuk, hogy a társadalmat veszélyeztető új tanokkal szemben csak a keresztény ősi pozitív vallási elvekhez való ragaszkodással lehet restaurálni az egyházat és azt Krisztusnak szent nevében új hatalmassággá tenni. Éppen azért nem azokat a tanokat kell emlegetni, melyek elválasztanak bennünket egymástól, hanem azokat, melyek egyesítő erővel hatnak az ember vallásos kedélyére.

Ebből a szempontból tekintve a helyzetet csak meleg elismeréssel és hálával fogadhatjuk gr. Zichy Jánosnak, a hazai országos kath. szövetség elnökének azon felhívását, melyben arra szólít fel bennünket, hogy *együttesen* lépünk fel „közös ellenségeink“ a materialistikus, atheistikus és nihilistikus elveket vallók táborával szemben. Talán ezen az úton végre valahára megtalálnók azt az utat, melyen e hazában élő összes keresztény felekezetek megértenék egymást, és a tökéletes jogegyenlőség és testvéri viszonyosság alapján, megkötnők azt a „*keresztény szövetséget*“, melyben feledve a multak ellenséges küzdelmeit, magának

az emberiség megváltójának ezt a kijelentését igyekeznénk megvalósítani, mely szerint „arról ismernek meg bennünket, hogy az ő követői vagyunk, ha egymást szeretjük“ és ha ez a testvéri szeretet az anyagi és szellemi, a testi és lelki kincsek egyenlő élvezetében, együttes hitbuzgalmi munkánk közös áldásaiban és végre közös mennyei Atyánk dicsőségének előmozdításában fog nyilvánulni.

Ezen az úton haladva, lehetetlen, hogy az összes hazai keresztyén vallásfelekezetek meg ne értsék egymást.

Minden a vezető férfiak őszinte akaratától és igaz keresztyén jó indulatától függ. Erős meggyőződésem az, hogy az erős férfias *akarat*, elébb vagy utóbb, de borostyánt arat!

Zsilinszky Mihály.

A zsinati javaslat bírálata.

Irta Dr. Mikler Károly, eperjesi ev. jogakad. dékán.

Egyházi közigazgatásunk szervezétének s a szervek hatásköre kialakulásának története azt mutatja, hogy a szervezeti fejlődés az egyházkerületek kialakulásában kulminált és az egyházegyetemnek kifejlődése csak elkésetten s nem annyira kormányzati szükségesség szempontjából, mint inkább önvédelmi szempontból következett be. Éppen ezért az egyházegyetem ugyyszólván a legutóbbi zsinatig az egyházkerületek önkormányzatának szuverenitását alig esorbította s maga az 1891-iki zsinat — talán a meg nem engedhető nemzetiségi törekvések fékentartása szempontjából is — tágitotta az egyetemes közgyűlés jogkörét s a *centralizáció* eszméjének hódolva az egyházkerületek önálló joghatóságát tetemesen csökkentette.

Ezuttal ebből a szempontból kiindulva tettem bírálat tárgyává a zsinati bizottság javaslettervezetét s arra a meggyőződésre jutottam, hogy a bizottság egyházszervezetünk reformálásánál újból a *centralizáció* alap gondolatából indul ki s az

alsóbb foku önkormányzati testületeknek az egyházegyetemtől való *függőségét* olyan térre is átviszi, ahol a *decentralizáció* elvének érvényesülését éppen egyházi közérdek szempontjából kívánatosnak tartanám.

A közigazgatás reformja terén újabban mindenütt az az irányzat érvényesül, amely a központi legfőbb orgánumokat lehetőleg tehermentesíteni s az alsóbb foku szervek önállóságát és felelősségérzetét fokozni törekszik. A decentralizáció jegyében ment végbe pl. a közigazgatás reformja Franciaországban s nálunk is a legújabb városi törvényben.

A decentralizáció egyik módja abból áll, hogy megszorítják az ugynevezett *adminisztratív tutelát*.

A megszorítás akkor szolgálja legjobban a fennjelzett célt, ha a felsőbb fórumtól egyrészt elvon minden olyan munkát, ami őt az *igazi, érdemleges* hivatásának betöltésében gátolhatja, másrészt az alsóbb fórumot bizza meg azzal, hogy bizonyos ügyekben *érdemben* teljesen *önállóan* járjon el.

A decentralizáció alapelve tehát; hogy minden olyan ügyben, amely a helyi viszonyok *közvetlen ismeretét* feltételezi, meg kell szorítani a felsőbb foku hatóságoknak ugynevezett *adminisztratív tuteláját*.

A megszorítás dacára fenn kell ugyan tartani egy bizonyos *egységet*, ezt azonban elérjük azzal, ha az *érdemben* való döntést az alsóbb fórumokra bizza, a felsőbb forum hatásköre mindössze arra szorítkozik, hogy az alsóbb forumoknak *eljárását s a hatásköri szabályok betartását vizsgálja felül. ebből kifolyólag az alsóbb forum határozatát alaki, vagy hatásköri jogszabálysértés címén csak megsemmisítheti, de sem új eljárást nem rendelhet el, sem pedig a hozott határozatot akár egészben akár részben meg nem változtathatja.*

Annak igazolására, hogy a zsinati bizottság javaslata inkább a *centralizáció*,

semmint a *decentralizáció* felé hajlik, utalunk a javaslatnak ide vonatkozó következő legjellegzetesebb szakaszaira: a 29. szakasz szerint az anya, leány és fiókegyházközségek és szorványhelyek egymáshoz való viszonya egyezségileg, avagy ennek sikertelensége esetében első fokon az egyházmegye, másodfokon az egyházkerület, harmadfokon az egyetemes gyűlés által állapíttatik meg.

Véleményünk szerint nemcsak, hogy nincs szükség arra, hogy ilyen ügyeknek *érdemben* való elbirálással egészen a legfelsőbb közigazgatási hatóság elé vitessek, de sőt ezt a távolfekvő hatóságot, célszerű, az egyházi érdekeknek a lehető legjobban megfelelő, határozat hozatalára kevésbé tartjuk képesnek, mint a helyszini viszonyokat közvetlenül ismerő alsóbb foku hatóságokat. Az *egység* elvének érvényesülését és a netáni visszaélésekkel szemben való védekezést teljes mértékben biztosítja az, ha az egyetemes gyűlésnek — legfőbb felügyeleti hatósági jellegének megfelelően — csupán a fentebb kifejtett *kaszatórius*, nem pedig *érdemi* hatáskört adunk.

Ugyanezen okokból nem tartjuk indokoltnak a javaslat 231. §-át, amely — szemben az eddigi zsinati törvénnyel — a centralizáció eszméjétől áthatott rendelkezést tartalmaz akkor, amikor kimondja, hogy az egyetemes közgyűlés ideiglenesen vagy véglegesen megszüntetheti az egyházkerületek főiskoláit, pedig talán a fenntartó alsóbb fórum ilyen előterjesztést nem is tesz, avagy a megszüntetéshez hozzájárulni nem hajlandó. Nyilvánvaló, hogy az egyházkerület, amely szerintünk magas, intellektuális színvonalánál fogva teljes mértékben az egyetemes gyűlésnél is mélyebben látó testület az ilyen kérdés elbirálásánál: egyrészt teljes garanciát nyújt az iránt, hogy a neki biztosított és szuverén érdemi hatáskörrel az egyházi érdekek rovására vissza nem él, másrészt az egyetemes gyűlésnek megadandó kaszatórius hatás-

kör az egyház egységességének követelményét elegendőképpen kifejezésre juttatja.

Az egyetemes gyűlés már eddig is hajlott hatáskörének olyan értelmezése felé, mely szerint hatásköre érdemi természetű minden ügy elintézésénél. Jellemzésül utalhatunk az *Ujházi* alapítvány megváltásának 1912. évi tárgyalására, amikor a benyújtott felebbezést nem csupán az eljáró alsóbb fokú hatóságok vitássá tett hatásköri illetékességének eldöntése és az alaki szabályszerűség szempontjából bírálta el, hanem *érdemi* hatáskörét is megállapította és az egyházkerületnek az érdemi kérdésben hozott határozatát is felülbírálta. Szerintünk ez a gyakorlat, amely nem csupán egyházi alkotmányunk fejlődéstörténetével, de a tételes jogot tartalmazó alapítványi szabályrendelettel is ellentétben van, csakis onnan származik, hogy a zsinati törvény az *érdemi* és *kasszatórius* hatáskör között *nem distinguál*.

Az egyetemes közgyűlés hatáskörének szabatos és a fent kifejtett elvi alapon álió megállapítása érdekébe agályosnak látszik s gyökeres átdolgozásra szorul az egyetemes közgyűlés hatásköréről szóló 182. szakasz, amelynek főként f. i. k. l. y. bb. alpontjaiban foglalt rendelkezésekre hívjuk fel a figyelmet.

A fentiekben már eléggé kifejtett elvi alapon kifogásoljuk végül a javaslat 232. 233. 234. és 238. szakaszait s mindezek alapján javasoljuk annak az elvnek kodifikálását, hogy az egyetemes közgyűlésnek érdemi hatásköre *csupán a legfontosabb egyházkormányzati és reprezentatív ügyekre, továbbá a kebelbeli ügyek intézésére terjedjen ki; ellenben az egyház szerves egységének további sérthetetlen fenntartása érdekében kasszatórius jellegű legfőbb felügyeleti hatásköre továbbra is teljes mértékben fenntartassék.*

Dallomások, buzdítások.

Nt. Veres József esperes úr „Választ“-t irt Mikolás lelkész úr nyílt levelére. Ez a válasz lényegében egy hatalmas ébresztő beszéd e hon összes ev. lelkészéhez. E válaszra a feleletet Magyarország egész ev. papságának illene megadnia. Ugy volna szép, elragadó és megkapó, ha Veres nt. úr válaszára egy másik válasz jönne, amelyet száz és száz lelkész irt alá, amely válasz tiltakozás, önérzetes, erős, lelkes tiltakozás volna az esperes úrnak azon szavaival szemben, amelyek szóról-szóra így hangzanak: „Rettenetes közöny, nemtörődömség ülte meg az evang. lelkészek lelkét. Nincs bennük lélek, akarat, elszántság, összetartás stb.“ Már maga az a valóság, hogy eddig erről az egyetemes tiltakozásról senkinek nincs tudomása, igazolja az esperes úrnak azt a szavát, hogy a lelkészek között nincs meg az „összetartás.“ A hol pedig nincs összetartás, ott mindenütt meg van a közöny, nemtörődömség, ott mindenütt nincs élet, mozgás, lélek. Igazaknak bizonyulnak tehát általános szemlélettel az esperes úrnak többi állításai is.

Csak nem rég olvastam egy radikális világnézetű tudóstól azt, hogy Magyarországon a protestantizmus „impotens“ ma, hogy lelkészei értéktelenek, hogy keveset számít ma abban a nagy élet-halál harcban, melyet a radikális ifjú világ vív a klerikalizmussal, az, hogy miként hangzik el az Isten ígéje a protestáns templomokban protestáns papok ajakáról. Most meg más szavakkal, de lényegben ugyanazon gondolat hangzik el ev. lelkész részéről; olyan lelkész részéről, aki meggondolt stylistá, aki nagyképű üres frázisokat soha sem használ, aki már koránál fogva, tapasztalatai, bölcsessége folytán nem jajvészkekel minden kis karcolásnál, bajnál, hibánál. Megvallom, hogy engem az ő szavai sokkal kellemetlenebbül érintettek a radikális izü tudós szavaival. Ime hát bekövetkezik a jóslat: az ev. egyházat Magyarországon papjai fogják eltemetni. Nem tudom megmondani, hogy kitől hallottam ezt a jóslásszerű kijelentést, csak arra emlékszem, hogy még diák koromban hallottam. El is felejtettem, soha nem is jutott az eszembe. Veres nt. úr cikkének olvasása közben újra felelevenedett s első impressióim hatása alatt igazat adtam az ismeretlen prófétának: az ev. egyházat Magyarországon papjai fogják eltemetni.

Ma már tul vagyok az első benyomások hatásán. Ma már inkább valami haragos érzés tölti be a szívem, valami tiltakozás féle e jóslat ellen. Azt mondom magamnak: nem lehet ez igaz, mert nem szabad igaznak lennie. A magam számára ennek a vészes izü mondásnak még az

emlékét is könnyen elpusztítom egy a munkára szánt eszköznek megadásával vagy lelkesedő gesztussal; de hát nem lehet ily könnyen végezni az esperes úrnak erős igazságosnak bizonyult szavaival. Önérzetbe vágó dolgokat mond el az esperes úr. Ugy érzem, hogy nekünk — lelkeseknek — mégis csak kellene valamit tenni válaszul, jeleletül.

Ízt hiszem, hogy jó úton járok, ha azt mondom: az igazi jelelet, az igazi válasz az volna, ha Veres n. úr az ország minden tájáról napról-napra tömegesen kapná a leveleket, amelyeknek ez volna a tartalmuk: „tiltakozom nt. úr állításai ellen; én bennem van lángoló lelkesedés, télek, bátorság, akarat, életkedv munkaszerelet, télek.“ Ízt gondolom, hogy amint ezek a levelek napról-napra szaporodnának, az esperes úr napról-napra apasztaná eggyel-eggyel vadjait s végül örömmel mondaná: „Boesánai; tévedtem.“ Ahió, hogy az esperes úr szívesen, örömmel vonná vissza minden szavát, mert hiszen ebben az esetben komoly, ébresztő beszéde nagyon elérte célját: ime az ország ev. lelkeszei talpra állottak, jelebredtek, tele vannak önérzettel, bátorsággal, munkáskedvvel, lelkesedéssel, testiületi szellemmel, lélekkel. Ime olyan hadserege van, amellyel a poklok kapuit is meg lehet dönteni; amellyel a prótesztantizmust ebben az országban ismét potenssé, a jelen életnek színt, zamatot kölcsönző erővé lehet átváltoztatni, amellyel emeletes palotát lehet építtetni ezzel a jelirással: ev. lelkeszek háza, amellyel a Gyámintézet, a Luther társaság dolgait áldást hozólag a legszélesebb területen széjjel lehet terjeszteni. Olyan hadsereg tehát, amellyel életet lehet terjeszteni és kellteni, nem pedig nyomoruságot, vesztéséget, pusztulást, halált.

Felte fontos kérdés ezért: Bekövetkezik-e a lelkeszek részéről ez a nagyon kívánatos s élet erős megváltozás vagy nem? Nem következik be és pedig nem következik több okból.

Ízt a közönyt, nemtörődömséget, esüggédést stb., melyről az esperes úr beszél, nem könnyüvérvőség, nem a léleknek vágytalansága, tehetségietlensége eredményezte, hanem az anyagiaknak a mostohasága az eredő oka annak a szomorú képnek, melyet az esperes úr a lelkeszek leikéről fest.

A kenyér megszerzés folyton tartó, soha szünetet nem tartó harc *egészben* igénybe veszi a mai ev. lelkesz lelki erejét; annyira foglalkoztatja, hogy a lelkének nincs *ideje* foglalkozni oly dolgokkal sem, amelyek pedig állásánál fogva természetes kötelességeknek látszanak. Annyira igénybe veszi a lelkét a *jelen* kenyér megszerzésének gondja, hogy valóban nem tulzott, frázis-

szerű mondás a következő: az ev. lelkeszek *máma* nem gondoskodnak gyermekeik *holnapjáról*, mert elég munkát ad nekik a „ma“ kenyerének megszerzése, a holnapi nap terhét hagyják a holnapi napra. Innen az, hogy sem az ev. lelkeszek fiait segélyző egyesület, sem a legujabban eszme alakban élő ev. lelkeszek háza kellő támogatást nem nyer a lelkeszek részéről sem. Minden anyagi mostohaság a munka szempontjából kedvteleníti a lelket s ha ez a lélek intelligens, elke-seredést, mesterségesen elfojtott haragot, kitörésre készülő, forradalom vonásu lelki állapotot szül.

A külső valóban esendes, közönyt, esüggédést, össze nem tartást mutat, de a lelkek össze vannak már forva az elke-seredésben, szent haragban a kitöréshez közel álló nagy akarásokban. Valamire várnak, valami óra ütést várnak. Nem tudják: mikor üt; de ez nem is fontos. Az a fontos, mert lélektanilag bizonyos, hogy eljő az idő, amikor egy belső paranesszóra hangos, mindenki áltai észrevehető, nyílt, hatalmas egységes táborban áll fel a magyarhoni ev. papság munkára: ügyének s egyházának szent érdekében. Véleményünk szerint egy olyan beszéd, mint Veres esperes úr intézett hozzánk, lelkiileg elősegíti s siettetti a nagyon várt feltámadást. Ma még a lelkeknek nyílt, önmaguk által is tudott, tehát öntudatos, ébren tömörülése nem történt meg. Ugy látszik, hogy a mostohaságnak még erősebben kell támadnia a lelkeket, hogy a lélek kitörjön s az elfojtott elke-seredésben mutogatott erőt eredményes, gyümölcsöző cselekvésekre fordítsa. A lelkeknek ezt a megváltozását várjuk mi már mohón!

Sajnos, hogy e megváltozást erősen késlelteti a *nemzetiségi* kérdésnek közmegnyugvára való meg nem oldottsága. A nemzetiségi kérdésnek mai kezelése csak gátolja az összetartás nyílt proclamálásának a lehetőségét, amelyet pedig az anyagi ok — mint kimutattuk — oly szépen előkészített. Rá kell mutatnunk a boldogabb jövő érdekében arra, hogy a nemzetiségi kérdésnek oly kezelése, melyet a legértéktelenebb lelki vonás: a sovinizmus vagy máskép: dogmai elfogultság vezet, csak egyet eredményezhet a lelkekben: *kiöli a bizalmat. Ma az a baj, hogy a nemzetiségek nem biznak bennünk s mi nem bizunk ö bennük.* Nincs nagyobb érdeke ennek a szerencsétlen országnak s benne a sorsával mindig egyező evang. egyháznak annál, amit a társadalmi tudomány a jelenben folytonosan sürget, amit röviden így formulázhatunk: törekedjünk mindenáron arra, hogy nemzetiségeinkben bizalmat keltsünk magunk iránt. A bizalomnak bírása kezesség a mellett, hogy ezt a kellemetlen kérdést kelleme-

sen s egészségesen megoldhatjuk s ezzel eltüntetjük azt az okot is, mely az ev. lelkészek összetartásának gátoló átugorhatalan árka ma is.

A lélek megváltozást lassítja korunk szelleme is. A legátkosabb jelent éljük az eredményes munkálkodás szempontjából Magyarországon.

A személy kultusz uralkodik az egyházban is, mint mindenütt. Ennek a levegőjéből nem szakíthatja ki magát senki sem, mert korának hibáit bizonyos mértékben magán viseli a legnagyobb, legigazibb ember is. Az elvek harca személyek után igazodik ma. Mondhatjuk: személyek ütköznek össze személyi módon és nem elvek személyekben elvi harc modorban. A személyi kultusznak e esenevész hajtása magyarázza, hogy bizonyos eszmék minálunk az életben gyökeret verni csak azért nem tudnak, mert ettől vagy attól az embertől származnak. Az emberiség szempontjából pedig gyerek minden gyerek s nem kérdés, hogy ki volt az apjuk. Sokan látva, magukon érzően tapasztalva ennek a személyi kultusznak törzsurasait, elkedvetlenedve vonulnak vissza a munkától, a „közérdek“ szolgálatától.

És ha mindezekhez hozzátesszük még azt is, hogy a lelkészek között is világnézetben, teológiai gondolkodásban éles ellentétek vannak, amelyek a közeledést korunk személyi vonásu légkörében szintén gátolják és ha megmondjuk azt is, hogy ezek az okok nem párhuzamosan működnek, hanem olyan *variációban*, minőt csak az élet képes produkálni, az egyiknél mind ott van, a másiknál kettő, a harmadiknál egy, a negyediknél az első és utolsó és így tovább a végtelenig — akkor elmondottuk azokat az okokat, amelyek miatt *ma* még a lelkészek nagy számban nem bocsátják utnak tiltakozó leveleiket Veres esperes úrhoz, mert a fenti okok alapján lelkükben nem történt meg az a változás, amelyről beszéltünk s amely megváltozás örömet okozna Veres esperes úrnak, maguknak a lelkészeknek, hasznot az egyháznak, dicsőséget az Istennek!

Sipos András.

Kiadóhivatal kérelme.

Múlt héten voltunk bátrak a hátralékos t. előfizetőinknek utalványt küldeni. Igen kérjük ez uttal is azokat, a kik még eddig nem használták fel ezen küldött utalványt, legyenek kegyesek az ez évi lapdíjakat mielőbb beküldeni.

B E L É L E T.

Esperes igtatás Szepesztótfalván. Mult számunkban röviden már megemlékeztünk ezen meleg ünnepélyről. Kedves tudósító testvérünk szivességéből most részletesen írjuk meg ezt. F. hó 12-én lett beigtatva lelkészsége helyén *Kallath* Károly a tátraaljai egyházmegye új esperese. A faluba érkezve, mindenki láthatta, hogy itt nagy ünnepély készül, diszkapu, ünneplőbe öltözött nép, feldiszipelt templom várta az érkezőket. Hamar megeltek a paplak szobái hivatalos vendégekkel, különösen szép számban volt képviselve a késmárki egyházközség. Tizenegy órakor a templomba vonult az ünneplő közönség, ahol Holko Mihály szepesrókusi lelkész végezte az oltári szolgálatot, megható könyörgésben az Ur áldását kérve az új esperesre és egyházunkra. Azután kezdetét vette a rendkívüli egyházmegyei közgyűlés. *Dr. Lersch* Kornél egyházmegyei felügyelő megnyitó beszédjében reá utalt, hogy a mai nap külsőleg és bennsőleg ünnepnap és a megválasztott esperes iránti tiszteletet és szeretetet tolmácsolja. Két fontos tényre hívja fel a közgyűlés figyelmét, a néhány hét múlva összehívandó zsinatra és a komoly jelenre. A zsinat hivatva van új törvényeket alkotni, amelyeken egyházunk mint biztos alapon megálljon és amelynek annak fejlődését elősegítsék, a komoly jelen hithűsége és áldozatkészsége int. Az esperes választásáról szóló jegyzőkönyv felolvasása után az új esperes letette a hivatalos esküt. *Dr. Lersch* Kornél üdvözli őt mint az egyházmegye régi, kipróbált, kiváló munkás tagját, akit az egész egyházmegye tisztel és becsül. Áldott legyen, aki jön az Urnak nevében! Utána sorban üdvözölték az új esperest: Bartal Andor a lelkészek, dr. *Wrihovszky* Ottó késmárki polgármester a számvevőszék, *Kintzler* Béla a tanítók, *Galgon* Mihály az egyházközségi felügyelők, *Tátray* Ödön a késmárki lyceum, *Kübecher* Albert a szomszéd városi egyházmegye nevében, ugyszintén megható szavakban üdvözölte *Székely* Gyula volt esperes, az egyházmegye jelenlegi diszesperese, utódját. *Kallath* Károly áthatva Isten iránti hálával, alázatos szívet, Isten segítségét kérve további munkálkodására mondta el a sziveket és elméket megragadó székfoglaló beszédjét. Egyházmegyei jegyzőnek *Holko* Mihály szepesrókusi lelkészt választotta meg egyhangulag a közgyűlés, aki e megtisztelő kitüntetésért és bizalomnyilvánításért keresetlen szavakban köszönetet mond. Elhatározta továbbá a közgyűlés, hogy alesperesi állást szervez. Egyéb közigazgatási ügyek elintézése után az egyházmegyei felügyelő az ülést berekesztette. A közgyűlést

fényes ebéd követte, amelyen az összes hivatalos vendégek részt vettek. Szép felköszöntőkben nem volt hiány, de a jótékonyságról sem feledkeztek meg a vendégek, amennyiben Holko Mihály indítványára közel 80 korona gyűlt össze a rozsnói árvaház javára, emlékül a tótfalvi esperes igatásra.

Lelkészigatás Kakaslomniczon.

Dasánap j. hó 16-án igtatta hivatalába Kallath Károly esperes a Kakaslomnicziak új lelkészét Rátz Károly Ágostot. Az oltári szolgálatot Faix Mihály és Holko Mihály lelkészek végezték. Kallath Károly Ján. 11. 28.: „A Mester jelen vagy on és hiv tégedet“ alapján sziveket, elméket magával ragadó beigtató beszédet mondott. A beigtató lelkész pedig a Zsid. 13. 8. alapján szép gondolatokban bővelkedő és igaz hitről tanuskodó beszéddel emelte ég felé a sziveket, kifejtván hogy Jézus Krisztus a mi hitünk alapja, utja, célja. A kakaslomniczi dalárda gyönyörű énekével és a lelkész áldásával a templomi ünnepély véget ért. Jól sikerült közebed, melyen számos vendég részt vett, dicsérte a kakaslomnicziak vendégszeretetét. Sajnálattal tapasztaltuk azonban most is, mint utoljára az egyházmegyei közgyűlésen, hogy egyes világi felügyelő urak ezen ünnepélyekről távol maradtak.

Jausz Vilmos. †

A soproni theologiai akadémiát sulyos veszteség érte egyik tanárának Jausz Vilmosnak hosszabb betegeskedés után s mégis váratlanul bekövetkezett halála által. Jausz Vilmos 1866-ban Ujvidéken született, hol a kir. katolikus gimnáziumban végezte a középiskolát. Theologiai tanulmányait Sopronban kezdte el s két-két szemeszteren át Baselben és Tübingenben folytatta. Az első helyen különösen Orelli, a nemrég elhunyt nagynevű ószövetségi theologus gyakorolt reá mély hatást s érlelte meg benne az elhatározást, hogy ő is épen ezen theologiai szakban való kiképzetésére fektette a fősulyt. Hazatérve 1889-ben lelkésszé szenteltette fel magát s a budapesti gyülekezetnél vállalt hitoktatói állást, de már jélév mulva Sopronba jött, hol először mint Müllner Mátyás utódja az egyháztörténetet művelte, míg utóbb Poszvék Sándor nyugdíjba lépése után az ószövetségi theologiai szakra lépett át. Mint tanár szent lelkesedéssel élt hivatásának s míg egyrészt önmagát is állandóan tovább művelte, nagy buzgósággal igyekezett hallgatóit is, kik szeretettel ragaszkodtak hozzá, a héber nyelv ismeretébe bevezetni s az Ószövetségben foglalt isteni kijelentés lényegével megismertetni.

De nem csak a theologiai akadémián töltötte be mint egész ember hivatását, hanem azonkívül főleg a dunántúli egyházkerületet is hűen szol-

gálta tehetségének kincseivel. Poszvék Sándor vezette volt be a kerületi számvevőségbe, úgy hogy mikor aztán a főszámvevői tisztségről leköszönt, az egyházkerület körülbelől 17 esztendővel ezelőtt Jausz Vilmost választotta meg ebben is utódjává. Jausznak legjellemzőbb vonása, hogy amire vállalkozott, annak teljes mértékben igyekezett eleget tenni. Így volt a főszámvevőséggel is. Az egyházkerület ügyeinek, intézményeinek, gyülekezeteinek alig volt — az anyagiakat tekintve — alaposabb ismerője mint ő, s a jogos és jogosulatlan igények tömkelegében azok megítélésénél a pártatlan jóindulat mellett mindég a feltétlen igazságosság vezérelték elhatározásában. A legnagyobb szolgálatot azonban az alapítványok rendezésével, az alapító levelek kiállításával s rendezésével tette az egyházkerületnek s a gyülekezeteknek. Az egyetemes egyháznak mint az egyet. nyugdíjintézeti bizottság tagja s mint a zsinatot előkészítő bizottság előadója a háztartási ügyekben, tett szintén értékes szolgálatot.

Lehet, hogy a tulsok munka, melyre elhívták s a mire vállalkozott, szintén sietette erőinek idő előtti megőrlését. Már hosszabb ideje gyengélkedett. A nyári szünidő nem hozta meg számára a remélt és keresett üdülést. Az új tanévben még megkezdte tanári működését, de csakhamar abba kellett hagynia. Még az utolsó egyetemes gyűlésen is részt vett, de onnan hazatérve rohamosan fogytak erői, míg végre november 14-én reggel megváltotta szenvedésitől a halál.

Bánatos özvegye s négy kiskorú árvája mellett, kartársai, tanítványai, barátai s tisztelőinek serege gyászolja az életének még csak 48. s tanári működésének 24. évében elhunyt kiváló férfit.

Temetése november 16-án volt s alkalmul szolgált a részvét impozáns megnyilatkozására. A gyászolók között ott voltak Gyurácz Ferenc püspök, dr. Masznyik Endre és Szelényi Ödön a pozsonyi, Mayer Endre az eperjesi theol. akadémia képviselőjében, Scholtz Ödön főesperes, Pálmai Lajos győri lelkész, valamint a soproni intézet k tanári kara s ifjusága, az előkelő városi közönség beláthatatlan sokaságával. A gyászbeszédet Stráner Vilmos theol. tanár tartotta, a sirnán pedig Schmidt János theol. hallgató bucsuszavai után Gyurácz Ferenc püspök szentelte be a halottat s áldotta meg a gyászoló családot s gyülekezetet.

Most már nyugszik esendesen fáradtságot nem ismerő buzgósággal betöltött élete után az anyaföld lágyn ölen. Emléke tovább él szerettei, barátai, tisztelői szívében. Jutalmát elveszi a minbenható Jehovától, kinek nagyságát s dicsőségét mindég oly lelkesen vallotta s hirdette!

Adomány. A balassagyarmati Evang. Egyesület részére *Beniczky* Árpád egyházkerületi felügyelő 50 korona adományt küldött. — A jókedvű adakozót szereti az Ur!

Adomány. *Dr. Holitscher* Pál gépészmérnök, az Engel Károly cég tulajdonosa a Protestáns Országos Árvaház javára a Polgári serfőző részvénytársasággal támadt üzleti differenciából kifolyóan kétszáz koronát adományozott.

Új tanár. A *nyiregyházi* evang. főgimnáziumban *Porubszky* Pál elhunytával megüresedett történelmi, földrajzi tanszékre a kormányzó tanács november 15-én tartott ülésén *Fábry* Béla okl. középiskolai tanár, aki a brassói felsőkereskedelmi iskolánál működött, választotta meg e tanév végéig helyettes tanárnak.

Tanári jubileum. Nagy és őszinte ünneppeltesben részesítette a *nyiregyházi* ev. főgimnázium kormányzó tanácsa *Dr. Meskó* László főgimnáziumi felügyelővel az élén *Moravszky* Ferencet 25 éves tanári jubileuma alkalmából. E kiváló, tudós és szorgalmas s a mellett szerény, kedves modoru tanárunkat mi is, úgy is mint e lap volt munkatársát szeretettel üdvözljük. Ad multos annos! A jubiláns tanár 200 koronás alapítványt tett, a melynek kamataiból a tanárok gyermekei tankönyvekkel lesznek ellátandók.

Adventi áhítat-esték. A *nyiregyházi* evang. egyházközégnél *Geduly* Henrik püspök kezdeményezése folytán a közeledő Adventben hetenként kétszer és pedig vasárnap és szerdán esti 6 órától esti istentiszteletek is fognak tartatni. Az első ilyen esti istentisztelet Advent első vasárnapján november hó 30-án lesz megtartva, melyen *Geduly* püspök fogja a lelkészi funkciókat végezni. Ezek az adventi, valamint a böjti az ugynevezett böjti áhítat-esték, a külföld protestáns egyházaiban már régóta szokásosak, de néhány hazai egyházunk is meghonosította már azokat, azon célból, hogy az emberiség egyik legkedvesebb ünnepét, a karácsonyt előkészítő adventi, valamint a Krisztus kinszenvedésének és halálának nagy ünnepét a Nagypénteket előkészítő böjti hetek hangulata s ezen felül az esti órák a napi munka fáradalmi után kiválóan alkalmasak ezek számára. Ugyancsak december hó első hetétől kezdve minden héten péntek este 6 órakor a központi iskola dísztermében bibliai magyarázó órák fognak tartatni.

Két szoborleleplezés. A napilapok hosszú cikkeiben emlékeztek meg *Greguss* Ágost szobrának folyó hó 9-én történt leleplezéséről és *Mechwart* András szobrának november hó 16-án

megtartott leleplezési ünnepélyéről. De a kegyelet arra kész, hogy ezen impozáns szép ünnepélyekről mi is írjunk pár sort hangsúlyozva, hogy ezt a két nagy embert a mi egyházunk adta a társadalomnak, a hazának. *Greguss* Ágost mint egyetemi tanár és a világhírű esztétikus legfényesebb sikerei között is melegen kultiválta azt a szívbéli kapesot, a mely őt lelki édes anyjához, az egyházhoz fűzte, *Mechwart* Andás pedig mint a budai egyház presbitere páratlan áldozatkészségével, példás hithűségével helyet biztosított magának ezen egyház halhatatlanjainak sorában. Családtagjai, akik közül *Mechwart* Ernő tolna-, baranyai, egyházmegyei felügyelő egyházi körökben a legismertebb, örökölték *Mechwart* András ritkaságszámba menő egyházzserejét. Egyházunkat a leleplezési ünnepélyeken *Scholtz* Gusztáv bányakerületi püspök és *Sándy* Gyula püspök képviselték és gyönyörű babérkoszorút helyeztek a Ganz-gyár európai híru vezérigazgatója és egyházunk hű fia szobrára.

Protestáns Országos Árvaházban j. hó 15-én előkelő közönség részvételével meghatóan szép ünnepség folyt le, mely alkalommal 3 leánynövendék bocsáttatott ki az intézet kebeléből, a kik a földművelési miniszterium által államsegélyen felvételtek a gödöllői állami kertészképző intézetbe kertész-növendékekül és azzal megnyílt a nők számára is a kertész életpálya, a minek megvalósításával a földművelési miniszterium szociális és gazdasági érdekeknek tett fontos szolgálatot, a miéri méltán megérdemli nemcsak a nők, hanem az egész magyar társadalom teljes elismerését. Az alkalmi beszédet *Brocskó* Lajos igazgató mondta, a ki annak során előadta, hogy a leányok kertészképzése 3 évi tanfolyamra terjed, mely idő alatt a növendékek minden szükségleteit az állam fedezi. A 3 évi tanfolyam sikeres elvégzése után a lány-növendékeket segédkertészekké avatják, a miről bizonyítványt kapnak. Szerzett ismereteiknél és tudásuknál fogva lehetnek majd kertészek, háztartásvezetők, tej gazdasági, baromfitenyésztési és méhészeti kezelők, de megélhetnek a saját erejükből, önállóan is, nemcsak mint alkalmazottak. Kibérlehetnek kezdetben egy-két, későbbben majd több hold földet valamelyik város közelében. Vállalkozásukban segítségükre lesz az állam is, és annak értékesítésével nemcsak megélnék, hanem esetleg vagyont is szerezhettek virág-és zöldségtermelésből, virágescsokor-kötésből, méhészetből és szárnyas-tenyésztésből projekció nélkül a maguk emberségéből. Minthogy a miniszteriumnak magasabb képesítésű nőkertészekre is szüksége van, azért a kertészképző intelligensebb, hat polgári iskolai osztályt végzett legmegfelelőbb növen-

dékeit továbbképzeti valamelyik magasabb fokú kertészeti tanintézetben, a minnek elvégzése után tudásukat értékesíteni kívánja tanítónőképző-intézetekben, kertészeti és gazdasági iskolákban, sőt magában a miniszteriumban szakelőadóul, szakfelügyelőül. Ebben a minőségükben elérhetik a 8. fizetési osztályt is.

A miniszterium szervezési intézkedéseit az ünnepségen jelenvolt közönség nagy tetszéssel és lelkes éljenzéssel fogadta. Az igazgató aztán a bucsuzó növendékekhez, a kik majdan hazánkban az első képzett nőkertészek lesznek, intézett erősítő és buzdító szavakat, amire *Gans* Melitta szász származású, de az intézetben teljesen magyarrá lett növendék mondott hálás köszönetet távozó társai nevében is a vett jókért *Kovácsy* Sándor árvaegyleti elnöknek, a választmánynak és a nevelőtestületnek. *Ébner* Luiza távozó növendék buzgó imája és az árvák karéneke zárta be a szép ünnepséget.

Értesítés. *Bobál* Samu egyházmaróti lelkésztestvér munkáját: „*A vasárnap iškola és a gyermekistentisztelet*“ címűt, melyet ő a nagyhonti egyházmegyei lelkész értekezleten felolvasott s az ott nagy tetszést aratott, kiadtam. A füzet 44 oldalnyi terjedelmű s tartalmazza a vasárnap iškola rövid történetét, azután annak lényegével, leírásával foglalkozik. A gyermekistentisztelet teljes ismertetését s az egész liturgiát hangjegyekkel együtt adja mégpedig magyar és tót nyelven, Ez utóbbi két féle: gyermek és felnőtt ifjuság rézzére. Azután a német nyelvű liturgiát — hangjegyek nélkül — találjuk a füzetben. A gyermekistentiszteletek hasznának és áldásának ecsetelésével zárja be szerző munkáját. A füzet ára 30 fillér, tümegesen (20 felüli) rendelés esetén 24 fillér. Egyes füzet megrendelése esetén az ár előre levélbélyegben is beküldhető. Kapható a kiadónál: az Evangelikus Órálló felélős szerkesztőjénél Rákoskeresztúron, Pest m.

Horvát egyházi mozgalom. A zsinattartás közeledtével a horvát-szlavon egyházi körökben újból élénk mozgalom indult meg az iránt, hogy a zsinattal mondassék ki egy horvát-szlavon egyházkerületnek alakítása, melyhez mint külön püspökséghez tartoznának a Drávántuli összes ev. gyülekezetek. A mozgalom végcélja azonban mintha mégis más lenne, amint már az 1910-ben napvilágot látott ily című füzetkékben olvashatunk: „*Die protestantische Frage in Kroatien von einem kroatischen Protestanden.*“ E füzetben egy külön törvénytervezettel találkozunk „a horvát-szlavon királyság ág. hitv. ev. egyház törvénye“ címén. E szerint horvát-szlavonországban egy önálló, minden más egyháztól és külön saját egyházi

felsőbbséggel (autokefale) bíró országos egyház volna alakítandó. Ennek teljes autonomia biztossíttassék, arra az a jog, hogy önállóan és szabadon kormányozhassa magát minden vallási (hit) és egyházi (egyházkormányzati) ügyben azon törvények alapján, melyeket maga hoz zsinatain. Nem a legegyszerűbb kérdés, mert vannak érvek, melyek pro és contra szólnak az ügy elintézésénél. Minden esetre előre is felhívjuk a zsinati képviselők figyelmét e fontos tárgyra.

A rozsnói ev. egyházköztség 1912-ik évre kiadott évkönyve. (Gömöri Z.) 1913 56 lap. Ára 40 fill. Agilis közegyházi szerepléséről ismert nevű lelkésze *Terray* Gyula gömöri esperes és udvari tanácsos, irod. munkásságáról és nagy szónoki erejéről ismert másodlelkésze *Smid* István, segédlelkészü *Egyed* Aladár, felügyelője, *Pösch* Gyula és körültekintő gondnoka *Egyed* Dávid árvaatya. Egyháztanácsa 56 ilyen tekintélyes egyháztagból áll. Leányegyházai Csucsom, Jólész Rudna és Sajóháza. Számos az anyagi ügyek körül sáfarkodó tevékeny bizottsága van. Összes bevétele volt 9969, kiadása 9771, készpénz maradványa 198 kor. A költségvetés a f. évre 10950 kor. szükségletet és ugyanannyi fedezetet tüntet föl. Az egyházi adótételek között a legnagyobb 50, a legkisebb 2 kor. Barsesur-alap 106876 kor. mely nagy áldás az egyházközségre. Alapító pénztárában van 269,201 kor. A filiáknak is tekintélyes alapjaik vannak. A toronyalpra a hivek 13213 koronát ajánlottak fel. Ezek között a legnagyobb tétel 5000 s a legkisebb 2 korona. Itt igen nagy a hátrálék. Az egyházköztség területén van a tiszaker. ev. leányiskola és az árvaház. Ez egyházközség rendezett anyagi állapotán meglátszik, hogy *Terray* esperes lelkész *Czékus* Istvánnal, volt tiszaker. püspöknek méltó utóda. Szívesen regisztráltuk e lélekemelő adatokat. Sajnálatosan nélkülöztük a hivek s az urvacsorázók, továbbá az át — meg kitéréseknek statiszt. kimutatását s az istentiszteletek rendjének föltüntetését.

A SZERKESZTÉSÉRT FELELŐS
NOSZKÓ ISTVÁN LAPTULAJDONOS.

Szerkesztői üzenet.

F. L. Nagyszokoly. Az eljárás teljesen helyes volt. Az áttérő, ha azt személyesen nem ismerjük, köteles igazolni születési bizonyítvánnyal azt, hogy tényleg evangelikus és 18 éves elmúlt; — esetleg jérjhez ment — de tartozik azt is igazolni helyhatósági bizonyítvánnyal, hogy 6 hét óta egyházközségünk területén lakik, a nélkül — e törvényes kellékek hiánya miatt — áttérése érvénytelen s ha a más felekezet lelkésze felveszi a másik egyházba, úgy az esetet be kell jelenteni az illető alispánnak, a törvényes kellékek hiányait felsorolni s orvos-

lást kérni. S ha ott nem kap orvoslást, úgy a vk. miniszterhez kell panaszni beadni s a vizsgálat elrendelését kérni. Üdvözlét

V. J. Pürkerecz. Lehetetlen az előfizetési összegeket nyugtázni, de felesleges is, mert a postai feladóvény teljesen pótolja a nyugtát. — Tessék ezt felhasználni e célra a számadásnál is. — Mi hír a Csángócezában?! Szives üdvözlét.

Többeknek. Hálás köszönettel vettük a beküldött előfizetési díjakat. — Bár lenne olyan készséges a többi is! Sem az Ev. Lapnak, sem a Cyrkeuni Lystinek, a mely az előbbinek téves és talán nem egészen jóakaratu referációjából táplálkozott, a sajtóirodáról szóló személyes élű ügyben nem felelünk. — A ki ismer és az ügyet is ismeri, úgy is tudja honnan fú a szél, a ki pedig ez ügyet nem ismeri, igazon ez idő szerint nem segíthetünk, mert lapunk tere igazán nem engedi meg a személyes élű vitákat. Különben már sokszor volt róla szó, hogy ez költségvetésileg megállapított készkiadásaim megtérítése esupán és nem dotáció vagy pláne *nem subventio*, amint azt Lombos barátom is gondolja. — Üdvözlét.

Pályázatok és hirdetések.

Tankönyvpályázat. A Luther-Társaság a magyarhoni ág. hitv. evang. egyházegyetemmel kötött szerződés alapján ezennel pályázatot hirdet a szerződésben megnevezett kötetekhez tankönyvekre:

1. Számtani példatár az I—II—III—IV—V. és VI. osztály számára.
2. Mértan az V. és VI. osztály számára.
3. Történelem és alkotmánytan az V. és VI. osztály számára.
4. Földrajz a III—IV—V. és VI. osztály számára.
5. Nyelvgyakorlatok a II—III—IV—V—VI. osztályig.
6. Természetrész az V. osztály számára.
7. Gazdaságtan az V. és VI. osztály számára.
8. Természetan a VI. osztály számára.
9. Egyházi és világi énekfűzet III—IV. osztályig.
10. Osztott iskolák számára beszéd- és értelemgyakorlatra olvasókönyv.

Tekintettel arra, hogy a Luther-Társaság ezen tankönyveket már 1915. szeptember hó 1-én akarja az iskolákba bevezetni, amire különben kötelezve is van, ennek következtében azokat már az 1914-ik évi egyetemes gyűlés által kell elfogadtatni, hogy bevezethetők legyenek.

A pályázati feltételek a következők:

1. A pályázó író lehetőleg evangélikus vallású legyen.
2. Az író 1914. évi február 28-áig alulirott főtítkári hivatalhoz küldje be művének tervezetét és az első rész egy nyomtatott ivnyi terjedelemben teljesen kidolgozva legyen.
3. A Luther-Társaság ezen beküldött tervezeteket 30 nap alatt megbiráztatja s a legjobb mű

szerzőjét bizza a munka megírásával. A megbízott szerző tartozik a munkát 1914. augusztus 15-ig elkészíteni s alulirott főtítkári hivatalhoz beküldeni.

4. A Luther-Társaság minden egyes tankönyvre beküldött négy legjobb tankönyvtervezetet 50—50 koronával díjazza. Ezzel azt akarja elérni, hogy a pályatervkészítők se dolgozzanak hiába.

5. A Luther-Társaság az elkészített munkát az első kiadásnál ivenkint 55 koronával díjazza. Minden további kiadásnál ivenkint 40 koronával. A mű a társaság tulajdona.

6. Egy kiadás példányszáma az I—IV. osztályig terjedő könyveknél 20,000 példány. Az V—VI. osztályú könyveknél 10,00 példány.

7. A tananyagra nézve mérvadó az evangélikus egyházegyetem tanterve.

8. A tankönyvek terjedelmére nézve az írók mindig tekintettel legyenek arra, hogy a könyvet drágában nem adhatjuk, mint hasonló tárgyú más kiadónál megjelent művet s ennek következtében lehetőleg rövidek legyenek. De azért ezzel a kijelentésünkkel az írók korlátozni nem akarjuk.

9. Az író tartozik a bíráló által kifogásolt részeket módosítani és a díjazásra csak akkor tarthat igényt, ha ezen módosítási kötelezettségnek eleget tesz.

A pályaművek beküldendők a Luther-Társaság főtítkári hivatalához, Budapest, X., Ithász-utca 5. szám.

Budapest, 1913. november 15-én.

Osztrócluczky Miklós s. k. Scholtz Gusztáv s. k.

v. elnök.

e. elnök.

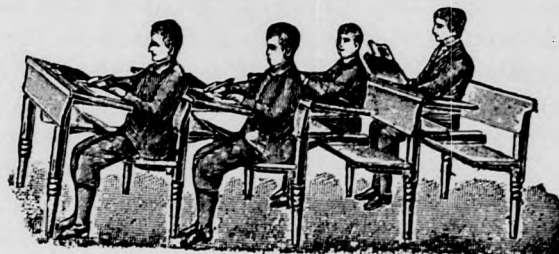
Majba Vilmos s. k.

1-1

főtítkár.

X, Kolozsvári-utca 13.

Első m. kir. szab. iskolapad-gyár. iskola-berendezések, tornakészülékek és modern irodabutorok gyártása.

Ujdonságok!!!

**Tömegmozgalmak az alföldi
parasztvárosokban**

Irta Dr. Szeberényi Lajos Zs. Ára K 150

A parasztlak helyzete Magyarországon

Irta Dr. Szeberényi Lajos Zs. Ára 1 korona.

**A parasztkérdés külföldön és
hazánkban**

Irta Dr. Szeberényi Lajos Zs. Ára 3 korona.

Kaphatók:

Kókai Lajos

prof. irányú könyvkereskedésében,
Budapest, IV. Károly-utca 1. százm.

HARMONIUM ÉS ZONGORA

Mielőtt harmoniumot vásárolna, ne mulassza el a mi
főárjegyzékünket kérni!

1-40

Az országban a legnagyobb választék el-
vámolt elsőrendű amerikai és német-
országi gyártmányokban kedvezményes
fizetési feltételek mellett minden ár-
felemelés nélkül.

Képviselek kerestefnek.

HERBER ÉS BERLETH
Budapest, VII., Wesselényi-u. 53. sz.

Legrégebbi harangöntőde

alapítva 1793. évben
baktai

EGRY FERENC.

Kisgejőc (Ungmegeve)

Budapest, VI.,

Lehel-utca 8. a

Budapesti telefon 25-37

harang és ércöntőde, cs. és kir. szabadalmazott
harang felszerelések, vas harangláb gyár.

Kitüntette: Páris 3 drb. érem. Varsella 1. Moszkva 2, Bécs 2,
Budapest 4, Szeged 1, Székesfehérvár 4, Kecskemét 1. Pecs 1,
Hódmezővásárhely arany oklevél. Békésm. gazd. egyesület. Or-
szágos gazd. egyesület. Győrvidéki gazdasági egyesület. Or-
szágos Iparegyesület. Országos vas- és fémpari kiállításokon dísz-
érem Ezenfelül 3 darab érdemkereszt, egy a sófiat érsektől.

Toronyórákat

gyárt elsőrendű kivitelben,
jótállás mellett

NADLER ÉS DR. SCHÖNFELD

LEUCWILLER P. E. utódai

Budapest, VII., Práter-utca 9 sz.

Alapított 1891. Telefon 14-87.

Képes árjegyzéket és költségve-
tést díjtalanul küld.

Butor

részletre és készpénzért
igen jutányos árban kapható:

KOVACS MIHÁLY

butorraktárában

Budapest, VII. Tökölj-ut 22 sz.

a Központi pályaudvar közelébe
E lapra hivatkozók 10 százalékot
árendedményben részesülnek!

STELCZER KÁROLY

műasztalos, oltár-
építő és templombe-
rendezési vállalata

GYŐR, Kossuth Lajos-utca 24. sz.

Telefon 578.

Telefon 588.

HARANG-GYÁR

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harangöntő, harangfelszerelés és harangállvány gyára
Budapest, VI., Frangepán-u. 77. (saját ház.)

B. U. R. villamos vasút (örház) megállóhely.

Elvállal minden e szakmába vágó munkákat, u. m.: új
harangok öntését, régi harangok átöntését. Régi haran-
gok átszerelését, legújabb — általam tökéletesített —
rendszerű forgatható vaskor nára; továbbá készít álló és
fekvő harangvasállványokat.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

Kívánatra saját költségemen a helyszinre utazom.

TELEFON 174-16.

NOVOTNY ANTAL
harangöntőde és
vasharanglábgyár
Temesvár, Gyár-
város.

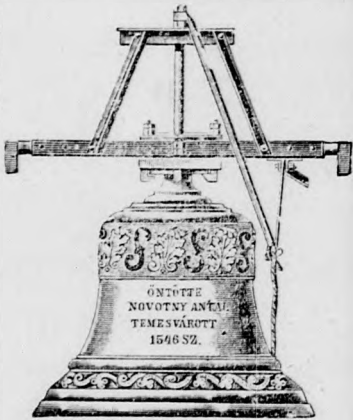
Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. — Különösen ajánlja saját taamányu

új modoru áfilyukasz-
toff harangjait,

melyek felső részükön a hegedűhöz hasonló 8 alakú nyílásokkal vannak ellátva ezért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangnak, mint a régi modorúak. Ily szerkezetű 327

kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá forgatható vertvas koronákat, régi harangok ilyenekkel való újra szerelését és vertvas haranglábakat.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak — Az 1896. orsz. kiállításon milléiumi nagy éremmel kitüntetve.

Orgonaépítési müintézet

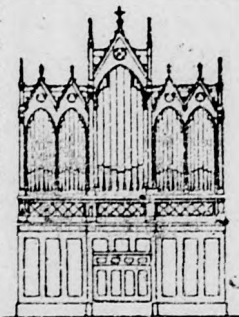
Rieger Ottó

hazánk legnagyobb orgonájának (a királyorgonájának a koronázási templomban) alkotója, villamos gépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára

Budapest, X., Szigligeti utca 29. szám.

Cs. és kir. udvari szállító, a Ferenc József-rend lovagja. A párisi, bécsi, stb.

kiállításokon kitüntetve. — Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikai) tartós nemeshangu orgonákat szállít. 33 év óta 1600 orgonát — köztük a királyorgonáját amely mű 80 változatú és villanyerőre van berendezve — szállított. — Mindennemű orgonajavításokat és hangolásokat lekiismeretes pontossággal teljesít

☞ Tervezeteket és mintarajzokat ☞
☞ kívánatra díjmentesen küld. ☞

Pontos és legjobb **órák** 5 évi jótállásra!

Egyházi szentedények, úrvacsora-kelyhek, keresztelő kannák oltári gyertyatartók borkarcsók. Arany és ezüst ékszerek, evőeszközök, china-ezüst disztárgyak részletfizetésre is kaphatók.

Javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN,

műórák és ékszerek z, az ev. ref. egyházak szállítója.

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 5. SZ. I. EM.

Pontos kiszolgálás!

Jutányos árak!

Coros nyomda, Rákosliget Budapest mellett.